

Iniciem una nova secció amb el títol genèric de RECURSOS, en la qual voldríem documentar les eines que ens fan falta quan comencem la investigació històrica.

En principi pensem publicar dades i inventaris dels Arxius del Maresme i, més endavant, els continguts de les principals biblioteques.

També inclourem bibliografia i recensions d'articles i llibres que afectin els àmbits de la nostra publicació.

Amb tot això voldríem oferir un servei per a desenvolupar la investigació del nostre passat col·lectiu.

NOTÍCIA DE L'ARXIU MUNICIPAL DE MATARÓ

Pel fet d'haver-se conservat pergamins del segle XIV, de quan la Vila de Mataró encara no era Vila Reial, es pot dir que des de llavors existeix l'Arxiu de la nostra població.

A l'Arxiu Municipal es guarden documents amb les primeres referències de la vila comunitària de la Universitat de Mataró i són pergamins de les darreries del segle catorzè i del començament del segle XV.

L'acord municipal més antic que fa referència expressa a l'Arxiu és el del dia dinou de desembre de l'any mil sis-cents vuitanta-quatre, que diu el següent: "*...Item present en lo present Consell lo Sr. Francesc Vieta, Sindich de la Universitat o altre de les persones de dit Consell lliura i entrega en presència de tot lo dit Consell als dits Srs. Jurats i Consell una plica de diversos actes i papers que tenia de dita Universitat per procedir algunes causes que en nom de dita Universitat com a Sindich premit sollicità i la qual entrega se fa a dits Senyors per a que ho recondescan i posian en lo Arxiu de dita Vila...*".

Per l'acord de 13 d'octubre del 1815 sabem que "*...con el saqueo que sufrió esta Ciudad en el año mil ochocientos y ocho con la cruel invasión de los Enemigos Franceses padecieron un total transtorno y extravio los papeles del Común, de modo que muchos de ellos llegaban hasta media calle de la Riera, con cuyo motivo se tiene presente de si algunos particulares cogieron parte de ellos. Y deseando su Sria. recogerlos como es muy propio, mayormente aora que está practicando el*

arreglo del Archivo del Común: He acordado que por medio de público pregón se prevenga los restituyan en manos del infrascrito Escribano Secretario..."

L'Arxiu del Comú es va refer llavors, però el 26-9-1843, de resultes d'un combat de "*...la rebelión centralista...*" —(Acord de 16-11-1846)— "*...sufrió la Casa Consistorial; su Archivo y Arcas públicas un saqueo con extravío de papeles y caudales...*" amb desaparició de papers oficials.

Per l'acord de 30-10-1883 sabem que l'Ajuntament aprova una proposta dels regidors, encaminada a evitar la desaparició de documents. "*...al objeto de que en lo sucesivo por nada ni por nadie se extravie un solo documento por infimo que sea y el Archivo se tenga como el lugar guarda de nuestras glorias y custodia de nuestros intereses, digno por lo tanto de todo el respeto y consideración a que es acreedor, tienen el honor de proponer a V.E. se digne acordar que se prohiba absolutamente la extracción de documento alguno por insignificante que sea, de estas Casas Consistoriales...*".

Per R.O. del 29-3-1890 es lliuraven a l'Ajuntament unes pertinències de la suprimida Escola de Nàutica i entre elles un model de fragata sobre una taula giratòria de fusta. Aquesta fragata es troba des del 1937, al Museu Marítim de les Drassanes de Barcelona, en dipòsit, segons consta en el contracte establert entre la Generalitat i l'Ajuntament, el vuit de març de l'any esmentat, entre el senyor Albert Puig i Marquès, Conseller

MUSEU MARITIM DE CATALUNYA
BARCELONA

Cultura

1937

El Decret de la Generalitat de Catalunya destinant l'edifici de les antigues Dramanes de Barcelona per a la instal·lació definitiva del Museu Marítim de Catalunya; i les Ordres complementàries de la Conselleria de Cultura disposant que tot el que existís, de caràcter marítim, en el Patrimoni Artístic, Històric i científic de Catalunya, igualment com tot el que hagi estat requirit per entitats o particulars - maquetes de vaixelles, pintures, gravats, ceràmica etc. sigui lliurat directament al sudit Museu, ha fet que reunides aquestes aportacions a les ja nombroses peces existents al primitiu Museu es pogues procedir a la reconstrucció històrica de la gloriosa Marina Catalana vuitcentista i el florejament de la qual tan contribuïren les nostres dramanes i gent de mar.

Tots els pobles de la nostra costa tindran en el Museu el seu lloc corresponent on el visitant podrà evocar les gestes dels homes que ens precediren podent estudiar i gaudir de les activitats marítimes de Catalunya, sigui en l'aspecte de la construcció, de la navegació, o dels pobles pescadors i escoles de mariners.

Es per això que aquesta Delegació de la Generalitat, en aquest Museu, i essent-hi de que pertanyent a aquesta Corporació Municipal, de vostra Presidència, existeix una fragata de l'extingida Escola de Nàutica, així com també altres maquetes de vaixelles, pintures i rajoles de tema marítim de instrumental nautic us sollicita, que al igual que han fet els Ajuntaments de altres pobles de la costa, vulgueu aportar el vostre concurs a aquestes peces culturals - unificades marítimes a Catalunya - entregant en caràcter de dipòsit al

nostre Museu, dels objectes evens esmentats.
Visqueu molts anys
Barcelona, 18 de Febrer del 1937
El Delegat de la Generalitat

MUSEU MARITIM DE CATALUNYA

Cultura

Ciutat d'Alcalde de la Ciutat de Mataró

A la ciutat de Mataró a vuit de març del mil noucents trenta set reunits els senyors Albert Puig i Marqués, Conseller de Cultura de l'Ajuntament de Mataró i Ferran Arranz Casaus, Delegat de la Generalitat del Museu Marítim de Catalunya, procedeixen a otorgar el present:

CONTRACTA DE DIPÒSIT
mitjançant les següents CONDICIONS:

PRIMERA. - El senyor Albert Puig i Marqués en nom de l'Ajuntament de Mataró fa entrega, en virtut de l'expressada Corporació Municipal, de un navili aparellat de fragata que, procedent de l'antiga Escola Local de Nàutica conserva l'ajuntament, l'entrega de la qual s'efectua en caràcter de DIPÒSIT voluntari, així com per tal que quedí depujant instal·lat al Museu Marítim de Catalunya.

SEGONA. - El Museu Marítim de Catalunya representat en aquest acte pel Delegat de la Generalitat accepta la constitució del Dipòsit i s'obliga a conservar en bon estat l'expressat model de Navili i a assegurar-lo contra incendi o destrucció essent a càrrec del Museu el pagament de les primes corresponents. Es comença que el valor d'assegurança de l'esmentada peça sigui de 500 MIL pessetes.

TERCERA. - El Museu Marítim de Catalunya reconeix que l'indicat Navili és de absoluta propietat de la Corporació Municipal de Mataró i que aquest petit lliurament restarà-lo del Museu sempre que ho cregui convenient i mitjançant el preu i avís per escrit a la Direcció, amb un mes d'anticipació a la data en que haurà d'esser lliurat.

QUARTA. - Queda autoritzada la Direcció del Museu Marítim per a completar i restaurar el model de Navili per tal de que quedí en condicions d'esser exposat al Museu.

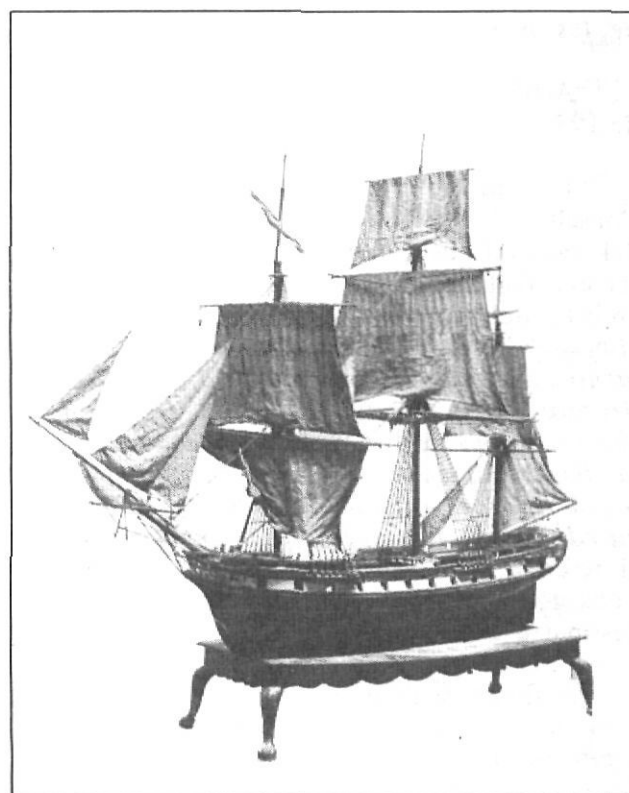
Mitjançant aquestes condicions el senyor Albert Puig i Marqués en la qualitat en que actua en aquest acte, fa entrega al senyor Ferran Arranz i Casaus del Navili aparellat de fragata abans esmentat i aquest en nom de l' Museu Marítim de Catalunya accepta el dipòsit constituint-seo les condicions consignades, el compliment de les quals obliga al Museu Marítim de Catalunya.

Es otorgants reconeixen al present document de caràcter privat tots els efectes de document públic i s'obliga a donar-li aquest caràcter sempre que ho cregui convenient qualquevol dels firmants tant constar que les despeses que això ocasionin corren del carrer del que ho sol·licita.

És extant el present document per triplicat i a un sol efecte fiant-lo juntament amb els testimonis que signent.

Albert Puig i Marqués
Ferran Arranz i Casaus

1937

Fotografia i documents del lliurament de la fragata de l'extingida Escola de Nàutica. — Arxiu Municipal.

de Cultura i el senyor Ferran Arranz i Casaus, Delegat de la Generalitat al Museu Marítim de Catalunya.

A la sessió de l'Ajuntament de 30-7-1892, es dona compte d'un comunicat del Governador Civil de la Província, traslladant una Reial Ordre

del Ministeri de Marina del dia quatre del mateix mes, concedint a l'Ajuntament, en qualitat de dipòsit els documents de valor històric de l'extingida Comandància de la Província Marítima. Però de tot això no n'hi ha cap relació i no se sap si realment van ser lliurats.

A l'any 1908, el 16 de juliol, el regidor Sr. Pasqual va demanar l'adquisició de mobiliari per l'Arxiu, "*... pues está de él tan falto que cualquier persona que lo visite no tiene donde sentarse ni mesa donde colocar los documentos para su examen...*".

Poc després de la Dictadura del General Primo de Rivera, l'Ajuntament, acceptant la proposta del Tinent d'Alcalde senyor Joaquim Capell i Vidal, pren diversos acords sobre reorganització de l'Arxiu Municipal. Es proposa habilitar la casa núm. 17 del Carreró, per Museu i Arxiu Municipal, nomenar un Patronat Autònom i personal competent per portar a cap la tasca d'ordenament i reconstrucció.

Justifica el senyor Capell la conveniència de tals mesures tenint en compte les males condicions en què es troba instal·lat el fons de l'Arxiu. "*...guardar en la forma que queda expuesta porción de pergaminos y otros documentos de suma importancia, que están en un estante y debajo de él, una cocinilla de espíritu de vino, que al menor descuido puede ocasionar un fuego y la pérdida de los mentados papeles.*" (sessió d'11-6-30).

Arribem a la proclamació de la República de 1931.

L'acord de 15 de maig ens assabenta que el Conseller senyor Francesc Rossetti, acompanyat dels també Consellers senyors Puigvert i Julià, van fer una visita a l'Arxiu (al Museu) i el van trobar en estat deplorable. "*...el local está muy mal por el agua y las ratas que pueden estropear los documentos que están en el suelo...*". El mateix senyor Rossetti el 10-3-32 fa constar: "*...després de la visita feta a l'Arxiu, va anar a la Casa Museu i ha de dir lamentant-ho vivament, que les rates han fet de les seves en la documentació que hi ha en dit edifici...*" i va proposar, amb urgència, que tot el referent a l'Arxiu Municipal estigui a la Casa Consistorial, enderrocant uns envans de l'espai destinat a Arxiu en el segon pis. I així es va fer.

A finals de l'any 1937 o durant el següent i en una de les requisites de paper van ser trets, segons es diu, no se sap per ordre de qui, diversos lligalls de documents, entre ells molts de referents al Corregiment de Mataró, que van desaparèixer per sempre més convertits en cartró o en paper generat.

Aquesta deu haver estat la pèrdua més grossa que ha sofert l'Arxiu en tota la seva història.

El 21-2-1944 el Conseller Delegat de Cultura Sr. Benet Fité i Sala, va proposar que tota la documentació més antiga passés al Museu Municipal, a la nova "Sección de Archivos Históricos", però ni aquesta secció va tenir vida, ni es va fer cap traspàs.

Des de l'any 1947, per cessió i a petició del Notari Arxiver General de Protocols del Districte Notarial de Mataró, senyor Josep M^a. Piñol i Aguadé, l'Arxiu té en dipòsit els Protocols Notarials del segle XIX fins a la meitat del segle XX.

L'any 1961 l'Arxiu es va enriquir amb 110 pergamins del fons de l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena, dels segles XII, XIII, XIV, XV, XVI i XVII, lliurats per l'Administració de l'esmentat Hospital al senyor Jaume Colomer i Martori, en aquell temps Conseller de Cultura.

Actualment, la documentació es troba classificada i ordenada i no hi ha dificultats per a qualsevol consulta o investigació.

Les col·leccions d'acords municipals i el Cadastre són els conjunts més importants.

Els acords municipals des de 1454 fins a 1717 són força incomplets; en canvi a partir de 1720 presenten un estat excel·lent.

Els llibres del Cadastre i "Apeos" també es troben en bon estat de conservació. La secció està complementada per la documentació impositiva paral·lela i posterior al Cadastre.

Fem notar també que la petita hemeroteca que posseeix aquest Arxiu, tot i ser bastant incompleta, és freqüentment consultada, principalment les publicacions de caire social.

Cal dir per acabar, que les invasions, revoltes, guerres i altres successos; els trasllats i la mala instal·lació, han malmès i perjudicat molt el nostre Arxiu Municipal, com ho demostra la relació d'acords al llarg del temps.

Esperem que el considerable fons conservat fins ara, es mantingui intacte en el futur, al servei dels estudiosos de la Història de Mataró i Comarca.

CRISTINA FERRÉS I PUIGVERT
Arxivera Municipal